

EUROPAPARLAMENTS- OG RÅDSDIREKTIV 2006/115/EF

2010/EØS/38/19

av 12. desember 2006

om utleie- og utlånsrett og om visse opphavsrettsbeslektede rettigheter på området immaterialrett(*)

(kodifisert utgave)

EUROPAPARLAMENTET OG RÅDET FOR DEN EUROPEISKE UNION HAR —

under henvisning til traktaten om opprettelse av Det europeiske fellesskap, særlig artikkel 47 nr. 2, artikkel 55 og artikkel 95,

under henvisning til forslag fra Kommisjonen,

under henvisning til uttalelse fra Den europeiske økonomiske og sosiale komité,

etter framgangsmåten fastsatt i traktatens artikkel 251⁽¹⁾ og

ut fra følgende betraktninger:

- 1) Rådskommisjonen 92/100/EØF av 19. november 1992 om utleie og utlånsrett og om visse opphavsrettsbeslektede rettigheter på området immaterialrett⁽²⁾ er blitt betydelig endret en rekke ganger⁽³⁾. Av klarhetshensyn og av praktiske årsaker bør direktivet kodifiseres.
- 2) Utleie og utlån av åndsverker og av gjenstander for opphavsrettsbeslektet vern får stadig større betydning, særlig for opphavsmenn, utøvende kunstnere og produsenter av fonogrammer og filmer. Piratvirksomhet utgjør en stadig større trussel.
- 3) Et tilfredsstillende vern av åndsverker og av gjenstander for opphavsrettsbeslektet vern i form av utleierett og utlånsrett samt vern av gjenstander for opphavsrettsbeslektet vern i form av opptaksrett, spredningsrett og rett til kringkasting og offentlig framføring kan derfor anses å være av avgjørende betydning for Fellesskapets økonomiske og kulturelle utvikling.
- 4) Det vern opphavsretten og beslektede rettigheter gir, bør tilpasses nye økonomiske realiteter, f.eks. nye former for utnyttning.
- 5) Det er nødvendig at opphavsmenn og utøvende kunstnere sikres en passende inntekt for at de skal kunne fortsette å utføre sitt skapende og kunstneriske arbeid, og de investeringer som kreves, særlig til framstilling av fonogrammer og film, er svært store og risikofylte. Muligheten til å skaffe seg en slik inntekt og dekke disse investeringene, kan bare sikres effektivt dersom de berørte rettighetshaverne har et tilfredsstillende rettslig vern.
- 6) Slik skapende, kunstnerisk og næringsmessig virksomhet utøves for en stor del av personer som er selvstendig næringsdrivende. Utøvelsen av slik virksomhet bør lettes ved at det innføres et harmonisert rettslig vern i Fellesskapet. I den grad slik virksomhet hovedsakelig består av tjenesteytinger, bør disse lettes på samme måte ved at det etableres en harmonisert rettslig ramme i Fellesskapet.
- 7) Medlemsstatenes lovgivning bør tilnærmes på en slik måte at den ikke strider mot de internasjonale konvensjonene som danner grunnlag for mange medlemsstaters lovgivning om opphavsrett og beslektede rettigheter.
- 8) Fellesskapets rettslige ramme vedrørende utleie- og utlånsrett og visse opphavsrettsbeslektede rettigheter kan begrenses til bestemmelser om at medlemsstatene skal fastsette utleie- og utlånsrett for visse grupper av rettighetshavere, og i tillegg fastsette opptaksrett og spredningsrett samt rett til kringkasting og offentlig framføring for visse grupper av rettighetshavere på området opphavsrettsbeslektede rettigheter.
- 9) Det er nødvendig å definere hva som menes med begrepene utleie og utlån i dette direktiv.
- 10) Av klarhetshensyn er det ønskelig at utleie og utlån i dette direktiv ikke omfatter visse former for å stille verker til rådighet, for eksempel at fonogrammer og filmer gjøres tilgjengelige for offentlig framføring eller kringkasting, stilles til rådighet i utstillingsøyemed eller for bruk på stedet. I dette direktiv bør ikke utlån omfatte tilfeller der institusjoner som er åpne for allmennheten, stiller verker til rådighet for hverandre.

(*) Denne fellesskapsrettsakten, kunngjort i EUT L 376 av 27.12.2006, s. 28, er omhandlet i EØS-komiteens beslutning nr. 56/2007 av 8. juni 2007 om endring av EØS-avtalens vedlegg XVII (Opphavsrett), se EØS-tillegget til *Den europeiske unions tidende* nr. 48, 11.10.2007, s. 13.

⁽¹⁾ Europaparlamentsuttalelse av 12. oktober 2006 (ennå ikke offentliggjort i EUT).

⁽²⁾ EFT L 346 av 27.11.1992, s. 61. Direktivet sist endret ved europaparlaments- og rådskommisjonen 2001/29/EF (EUT L 167 av 22.06.2001, s. 10).

⁽³⁾ Se vedlegg I del A.

- 11) Når utlån fra en institusjon som er åpen for allmennheten medfører betaling av et beløp som ikke overstiger det som er nødvendig for å dekke institusjonens driftskostnader, foreligger det i dette direktivs forstand ingen direkte eller indirekte økonomisk eller kommersiell fordel.
- 12) Det er nødvendig å innføre en ordning som sikrer opphavsmenn og utøvende kunstnere et rimelig vederlag som de ikke kan gi avkall på, og de må kunne betro forvaltningen av denne rettigheten til rettighetshaverorganisasjoner som representerer dem.
- 13) Dette rimelige vederlaget kan utbetales i form av én eller flere utbetalinger, når avtalen inngås eller senere. Når det fastsettes, må det tas hensyn til i hvor stor grad de berørte opphavsmenn og utøvende kunstnere har bidratt til fonogrammet eller filmen.
- 14) Med hensyn til offentlig utlån er det også nødvendig å verne i det minste opphavsmenns rettigheter gjennom en særordning. Ethvert tiltak som settes i verk som unntak fra eneretten til offentlig utlån, bør imidlertid være forenlig særlig med traktatens artikkel 12.
- 15) Bestemmelsene om opphavsrettsbeslektede rettigheter i dette direktiv bør ikke være til hinder for at medlemsstatene lar disse enerettene omfatte også formodningene omhandlet i dette direktiv med hensyn til kontrakter om filmproduksjon som utøvende kunstnere har inngått individuelt eller kollektivt med en filmprodusent. Disse bestemmelsene bør dessuten ikke være til hinder for at medlemsstatene kan fastsette en simpel formodning med hensyn til tillatelse til å utnytte de av de utøvende kunstnernes eneretter som er omhandlet i dette direktiv, i den grad en slik formodning er forenlig med den internasjonale konvensjon om rettsvern for de rettigheter som tilkommer utøvende kunstnere, framstillere av fonogrammer samt kringkastingsinstitusjoner (heretter kalt Roma-konvensjonen).
- 16) Medlemsstatene bør for innehavere av opphavsrettsbeslektede rettigheter kunne gi et mer vidtgående vern med hensyn til kringkasting og offentlig framføring enn det som kreves etter bestemmelsene i dette direktiv.
- 17) De harmoniserte utleie- og utlånsrettigheter og det harmoniserte vern på området opphavsrettsbeslektede rettigheter kan ikke i noe tilfelle utøves på en slik måte at de fører til skjulte begrensninger i handelen mellom medlemsstatene eller på en måte som strider mot regelen om kronologi for utnytting i medier, som anerkjent i dommen i saken *Société Cinéthèque mot Fédération nationale des cinémas français*⁽¹⁾.
- 18) Dette direktiv bør ikke berøre medlemsstatenes forpliktelser med hensyn til fristene for innarbeiding i nasjonal lovgivning av direktivene oppført i vedlegg I del B —

VEDTATT DETTE DIREKTIV:

KAPITTEL I

UTLEIE- OG UTLÅNSRETT

Artikkel 1

Harmoniseringens gjenstand

1. I samsvar med bestemmelsene i dette kapittel skal medlemsstatene, med forbehold for artikkel 6, fastsette rett til å tillate eller forby utleie og utlån av originaleksemplarer og andre eksemplarer av åndsverker samt av andre gjenstander nevnt i artikkel 3 nr. 1.
2. Rettighetene nevnt i nr. 1 konsumeres ikke ved salg eller annen form for spredning av originaleksemplarer, andre eksemplarer av åndsverker eller av andre gjenstander nevnt i artikkel 3 nr. 1.

Artikkel 2

Definisjoner

1. I dette direktiv menes med:
 - a) «utleie» at et verk for et begrenset tidsrom stilles til rådighet for bruk med henblikk på en direkte eller indirekte økonomisk eller kommersiell fordel,
 - b) «utlån» at et verk for et begrenset tidsrom stilles til rådighet for bruk, uten henblikk på en direkte eller indirekte økonomisk fordel, gjennom institusjoner som er åpne for allmennheten,
 - c) «film» et filmverk eller audiovisuelt verk eller levende bilder, med eller uten lyd.
2. Hovedregissøren av et filmverk eller audiovisuelt verk skal anses som dets opphavsmann eller som en av opphavsmennene. Medlemsstatene kan bestemme at andre skal anses som medinnehavere av opphavsretten.

Artikkel 3

Utleie- og utlånsrettens rettighetshavere og gjenstand

1. Eneretten til å tillate og forby utleie og utlån skal tilkomme
 - a) opphavsmannen med hensyn til originaleksemplaret og andre eksemplarer av verket,

⁽¹⁾ De forente sakene 60/84 og 61/84. Samling av Domstolens avgjørelser (1985), s. 2605.

- b) den utøvende kunstner med hensyn til opptak av dennes framføring,
- c) fonogramprodusenten med hensyn til dennes fonogrammer;
- d) produsenten av det første opptaket av en film med hensyn til originalopptaket og eksemplarer av dette.

2. Dette direktiv omfatter ikke utleie- og utlånsrett i forbindelse med byggverker og brukskunst.

3. Rettighetene nevnt i nr. 1 kan overføres eller overdras, eller det kan gis lisenser for utnyttning av dem ved avtale.

4. Med forbehold for nr. 6 skal det når utøvende kunstnere individuelt eller kollektivt inngår en avtale med en filmprodusent om produksjon av en film, formodes, med forbehold for artikkel 5 og med mindre andre vilkår er fastsatt i avtalen, at den utøvende kunstner som omfattes av avtalen, har overdratt sin utleierett.

5. Medlemsstatene kan fastsette en formodning som tilsvarende formodningen fastsatt i nr. 4 med hensyn til opphavsmenn.

6. Medlemsstatene kan fastsette at undertegnelsen av en avtale mellom en utøvende kunstner og en filmprodusent om produksjon av en film innebærer tillatelse til utleie, forutsatt at det i denne avtalen er fastsatt et rimelig vederlag som omhandlet i artikkel 5. Medlemsstatene kan også fastsette at dette nummer får tilsvarende anvendelse på rettighetene nevnt i kapittel II.

Artikkel 4

Utleie av datamaskinprogrammer

Dette direktiv berører ikke artikkel 4 bokstav c) i rådsdirektiv 91/250/EØF av 14. mai 1991 om rettslig vern av datamaskinprogrammer⁽¹⁾.

Artikkel 5

Rett til rimelig vederlag, som det ikke kan gis avkall på

1. Dersom en opphavsmann eller utøvende kunstner har overført eller overdratt sin rett til å leie ut et fonogram eller et originaleksemplar eller et eksemplar av en film til en fonogram- eller filmprodusent, skal denne beholde retten til å motta et rimelig vederlag for utleie.

2. Opphavsmenn eller utøvende kunstnere kan ikke gi avkall på retten til å motta et rimelig vederlag for utleie.

3. Forvaltningen av denne retten til å motta et rimelig vederlag kan overlates til rettighetshaverorganisasjoner som representerer opphavsmenn eller utøvende kunstnere.

4. Medlemsstatene kan bestemme om og i hvilket omfang det kan kreves at retten til å motta et rimelig vederlag skal forvaltes av rettighetshaverorganisasjoner samt hvem dette vederlaget kan innkreves eller inndrives hos.

Artikkel 6

Unntak fra eneretten til offentlig utlån

1. Medlemsstatene kan gjøre unntak fra eneretten fastsatt i artikkel 1 med hensyn til offentlig utlån, forutsatt at i det minste opphavsmennene mottar et vederlag for slikt utlån. Medlemsstatene skal fritt kunne fastsette dette vederlaget ved å ta hensyn til de mål de har for å fremme kulturen.

2. Dersom medlemsstatene ikke anvender eneretten til utlån fastsatt i artikkel 1 med hensyn til fonogrammer, filmer og datamaskinprogrammer, skal de i det minste for opphavsmennenes vedkommende innføre et vederlag.

3. Medlemsstatene kan frita visse kategorier av virksomheter fra å betale vederlaget nevnt i nr. 1 og 2.

KAPITTEL II

OPPHAVSRETTSBESLEKTEDE RETTIGHETER

Artikkel 7

Opptaksrett

1. Medlemsstatene skal fastsette at utøvende kunstnere har enerett til å tillate eller forby opptak av deres framføringer.

2. Medlemsstatene skal fastsette at kringkastingsforetak har enerett til å tillate eller forby opptak av sine sendinger, enten de sendes over tråd eller trådløst, herunder via kabel eller satellitt.

3. Retten fastsatt i nr. 2 skal ikke tilkomme en kabeldistributør dersom distributøren bare videresender sendinger fra kringkastingsforetak ved hjelp av kabel.

Artikkel 8

Kringkasting og offentlig framføring

1. Medlemsstatene skal fastsette at utøvende kunstnere har enerett til å tillate eller forby trådløs kringkasting og offentlig framføring av sine framføringer, unntatt når framføringen i seg selv er en kringkasting eller skjer på grunnlag av et opptak.

⁽¹⁾ EFT L 122 av 17.5.1991, s. 42. Direktivet endret ved direktiv 93/98/EØF (EFT L 290 av 24.11.1993, s. 9).

2. Medlemsstatene skal fastsette at utøvende kunstnere og fonogramprodusenter har rett til et vederlag som deles mellom dem, slik at brukeren betaler et rimelig samlet vederlag dersom et fonogram utgitt i kommersielt øyemed, eller en reproduksjon av et slikt fonogram, benyttes til trådløs kringkasting eller til offentlig framføring. Dersom det ikke er enighet mellom de utøvende kunstnerne og fonogramprodusentene, kan medlemsstatene fastsette vilkårene for hvordan dette vederlaget skal fordeles mellom dem.

3. Medlemsstatene skal fastsette at kringkastingsforetakene har enerett til å tillate eller forby trådløs videresending av sine sendinger samt offentlig framføring av sine sendinger dersom denne framføringen skjer på steder som er åpne for allmennheten mot betaling av inngangspenger.

Artikkel 9

Spredningsrett

1. Medlemsstatene skal fastsette eneretten til å gjøre gjenstandene angitt i bokstav a)-d), herunder eksemplarer av dem, tilgjengelige for allmennheten, ved salg eller på annen måte, heretter kalt «spredningsrett»:

- a) for utøvende kunstnere, med hensyn til opptak av deres framføringer,
- b) for fonogramprodusenter, med hensyn til deres fonogrammer,
- c) for produsenter av de første opptak av filmer, med hensyn til originalopptaket og eksemplarer av deres filmer,
- d) for kringkastingsforetak, med hensyn til opptak av deres sendinger som fastsatt i artikkel 7 nr. 2.

2. Spredningsretten skal for en gjenstand som nevnt i nr. 1 konsumeres i Fellesskapet bare dersom det første salget av gjenstanden i Fellesskapet foretas av rettighetshaveren eller med rettighetshaverens samtykke.

3. Spredningsretten berører ikke særbestemmelsene i kapittel 1, særlig artikkel 1 nr. 2.

4. Spredningsretten kan overføres eller overdras, eller det kan gis lisenser for utnyttning av den ved avtale.

Artikkel 10

Avgrensning av rettighetene

1. Medlemsstatene kan fastsette avgrensninger av rettigheten nevnt i dette kapittel med hensyn til

- a) privat bruk,

- b) bruk av korte utdrag i forbindelse med omtale av dagsaktuelle begivenheter,

- c) efemere opptak gjort av et kringkastingsforetak ved hjelp av eget utstyr og for dets egne sendinger,

- d) bruk utelukkende til undervisnings- eller forskningsformål.

2. Uten hensyn til nr. 1 kan enhver medlemsstat fastsette tilsvarende avgrensninger med hensyn til vern av utøvende kunstnere, fonogramprodusenter, kringkastingsforetak og produsenter av de første opptak av filmer som medlemsstaten har fastsatt i forbindelse med opphavsrett til litterære verker og kunstverker.

Tvangslisenser kan imidlertid fastsettes bare i den grad de er forenlige med Roma-konvensjonen.

3. Avgrensningene nevnt i nr. 1 og 2 skal anvendes bare i visse særlige tilfeller som ikke strider mot normal utnyttning av det beskyttede arbeidet og som ikke fører til urimelig skade for rettighetshaverens rettmessige interesser.

KAPITTEL III

FELLES BESTEMMELSER

Artikkel 11

Anvendelsestidspunkt

1. Dette direktiv får anvendelse på alle åndsverker, framføringer, fonogrammer, kringkastingssendinger og første opptak av filmer som nevnt i dette direktiv som 1. juli 1994 fremdeles var vernet av medlemsstatenes lovgivning på området opphavsett og beslektede rettigheter, eller som på nevnte dato oppfylte kriteriene for vern i henhold til dette direktiv.

2. Dette direktiv berører ikke utnyttninger som har funnet sted før 1. juli 1994.

3. Medlemsstatene kan fastsette at rettighetshaverne anses å ha tillatt utleie eller utlån av en gjenstand nevnt i artikkel 3 nr. 1 bokstav a)-d), når det kan bevises at den er blitt stilt til rådighet for tredjemann i denne hensikt eller ervervet før 1. juli 1994.

Medlemsstatene kan imidlertid fastsette at rettighetshaverne skal ha rett til å motta et passende vederlag for utleie eller utlån av denne gjenstanden, særlig dersom verket er et digitalt opptak.

4. Medlemsstatene er ikke bundet til å anvende bestemmelsene i artikkel 2 nr. 2 på filmverker eller audiovisuelle verker frambrakt før 1. juli 1994.

5. Dette direktiv skal, uten at nr. 3 berøres og med forbehold for nr. 7, ikke berøre avtaler inngått før 19. november 1992.

6. Med forbehold for bestemmelsene i nr. 7 kan medlemsstatene fastsette at rettighetshavere som erverver nye rettigheter i henhold til nasjonale bestemmelser vedtatt som ledd i gjennomføringen av dette direktiv, og som før 1. juli 1994 har gitt sitt samtykke til utnytting, skal formodes å ha overdratt de nye enerettene.

7. For avtaler inngått før 1. juli 1994 får retten fastsatt i artikkel 5 til et rimelig vederlag, en rett som det ikke kan gis avkall på, anvendelse bare dersom opphavsmannen eller den utøvende kunstner eller vedkommendes representant har framlagt en anmodning om dette før 1. januar 1997. Dersom rettighetshaverne ikke kommer til enighet om vederlaget, kan medlemsstatene fastsette nivået for et slikt rimelig vederlag.

Artikkel 12

Forholdet mellom opphavsrett og beslektede rettigheter

Vern av opphavsrettsbeslektede rettigheter fastsatt i dette direktiv skal ikke på noen måte berøre vernet av opphavsretten.

Artikkel 13

Underretning

Medlemsstatene skal oversende Kommissjonen teksten til de viktigste internrettslige bestemmelser som de vedtar på det området dette direktiv omhandler.

Artikkel 14

Oppheving

Direktiv 92/100/EØF oppheves uten at det berører medlemsstatenes forpliktelser med hensyn til fristene for innarbeiding i nasjonal lovgivning av direktivene oppført i vedlegg I del B —

Henvisninger til de opphevede direktivene skal forstås som henvisninger til dette direktiv og leses som angitt i sammenligningstabellen i vedlegg II.

Artikkel 15

Ikrafttredelse

Dette direktiv trer i kraft den 20. dag etter at det er kunngjort i *Den europeiske unions tidende*.

Artikkel 16

Adressater

Dette direktiv er rettet til medlemsstatene.

Utferdiget i Strasbourg, 12. desember 2006.

For Europaparlamentet

J. BORRELL FONTELLES

President

For Rådet

M. PEKKARINEN

Formann

VEDLEGG I

DEL A

Opphevet direktiv med endringer

Rådsdirektiv 92/100/EØF
(EFT L 346 av 27.11.1992, s. 61.)

Rådsdirektiv 93/98/EØF
(EFT L 290 av 24.11.1993, s. 9.)

Europaparlaments- og rådsdirektiv 2001/29/EF
(EFT L 167 av 22.6.2001, s. 10.)

Bare artikkel 11 nr. 2

Bare artikkel 11 nr. 1

DEL B

Liste over frister for innarbeiding i nasjonal lovgivning

(nevnt i artikkel 14)

Direktiv	Frist for innarbeiding
92/100/EØF	1. juli 1994
93/98/EØF	30. juni 1995
2001/29/EF	21. desember 2002

VEDLEGG II

SAMMENLIGNINGSTABELL

Direktiv 92/100/EØF	Dette direktiv
Artikkel 1 nr. 1	Artikkel 1 nr. 1
Artikkel 1 nr. 2	Artikkel 2 nr 1 innledende tekst og bokstav a)
Artikkel 1 nr. 3	Artikkel 2 nr. 1 bokstav b)
Artikkel 1 nr. 4	Artikkel 1 nr. 2
Artikkel 2 nr. 1 innledende tekst	Artikkel 3 nr. 1 innledende tekst
Artikkel 2 nr. 1 første strekpunkt	Artikkel 3 nr. 1 bokstav a)
Artikkel 2 nr. 1 annet strekpunkt	Artikkel 3 nr. 1 bokstav b)
Artikkel 2 nr. 1 tredje strekpunkt	Artikkel 3 nr. 1 bokstav c)
Artikkel 2 nr. 1 fjerde strekpunkt første punktum	Artikkel 3 nr. 1 bokstav d)
Artikkel 2 nr. 1 fjerde strekpunkt annet punktum	Artikkel 2 nr. 1 bokstav c)
Artikkel 2 nr. 2	Artikkel 2 nr. 2
Artikkel 2 nr. 3	Artikkel 3 nr. 2
Artikkel 2 nr. 4	Artikkel 3 nr. 3
Artikkel 2 nr. 5	Artikkel 3 nr. 4
Artikkel 2 nr. 6	Artikkel 3 nr. 5
Artikkel 2 nr. 7	Artikkel 3 nr. 6
Artikkel 3	Artikkel 4
Artikkel 4	Artikkel 5
Artikkel 5 nr. 1-3	Artikkel 6 nr. 1-3
Artikkel 5 nr. 4	—
Artikkel 6	Artikkel 7
Artikkel 8	Artikkel 8
Artikkel 9 nr. 1 innledende tekst og avslutning	Artikkel 9 nr. 1 innledende tekst
Artikkel 9 nr. 1 første strekpunkt	Artikkel 9 nr. 1 bokstav a)
Artikkel 9 nr. 1 annet strekpunkt	Artikkel 9 nr. 1 bokstav b)
Artikkel 9 nr. 1 tredje strekpunkt	Artikkel 9 nr. 1 bokstav c)
Artikkel 9 nr. 1 fjerde strekpunkt	Artikkel 9 nr. 1 bokstav d)
Artikkel 9 nr. 2-4	Artikkel 9 nr. 2-4
Artikkel 10 nr. 1	Artikkel 10 nr. 1
Artikkel 10 nr. 2 første punktum	Artikkel 10 nr. 2 første ledd
Artikkel 10 nr. 2 annet punktum	Artikkel 10 nr. 2 annet ledd
Artikkel 10 nr. 3	Artikkel 10 nr. 3
Artikkel 13 nr. 1 og 2	Artikkel 11 nr. 1 og 2
Artikkel 13 nr. 3 første punktum	Artikkel 11 nr. 3 første ledd
Artikkel 13 nr. 3 annet punktum	Artikkel 11 nr. 3 annet ledd
Artikkel 13 nr. 4	Artikkel 11 nr. 4
Artikkel 13 nr. 5	—
Artikkel 13 nr. 6	Artikkel 11 nr. 5
Artikkel 13 nr. 7	Artikkel 11 nr. 6

Direktiv 92/100/EØF	Dette direktiv
Artikkel 13 nr. 8	—
Artikkel 13 nr. 9	Artikkel 11 nr. 7
Artikkel 14	Artikkel 12
Artikkel 15 nr. 1	—
Artikkel 15 nr. 2	Artikkel 13
—	Artikkel 14
—	Artikkel 15
Artikkel 16	Artikkel 16
—	Vedlegg I
—	Vedlegg II